

II

I

loriosissimi civitatem dei siue in hoc tempore
 coarsu cum inter impios peregrinat ex fide iuuenis
 siue nulla stabilitate sedis eterne qua nunc expec
 tat p patientia quo aduicq iustitia conuertat iu
 dituz & demceps adeptura p excellētiā victoriā
 vltiā & paci pfecta hoc opē adte instituto et mei
 ad te pmissioe ad te defende aduersus eos qui con
 datori eius deos suos pferat fili carissimū Marti
 me suscepi magnū opus & arduū. Si deus adiutor nū est. Nam scio q
 bus vmbz opus sit. ut pñadeat supbis quanta sit vñtūmilitatis. q
 fit ut omia frena cacumia tprāh mobilitate mutintia nō hūano usur
 pata fastu s; diuina grā donata celsitudo tñscendat. Rex enī et con
 ditor ciuitatis hui de qua loqui mstruiz. In scptiā ppli sui smāz diu
 ne legis apuit. qua dem est deus supbis resistit. hūilibz aut dat glo
 riam. Hoc uō qd dei est supbe quoq; aīe spūs i flatus affectat. amā
 q; sibi in laudibz dia. parē subiectis & debellāe supbos. Vnde etiā
 de frena ciuitate que cum dñari appetit et si ppli seruat ipā ei dñā
 di libido dñatur. Non ē pñendus silentio qequid dicē suscepi huius
 opis ratio postulat & facultas datur.

x hac naq; ciuitate existunt iuueni aduersus quos defendēda
 est dei ciuitas. Quoniam tam mlti cōrectio impietatis errore / quos
 in ea sunt satis idonei. Multi uō i eam mitis exardeat ignibz odiorū
 tamq; manifestis bñficiis redeptoris eius migrati sūt. ut hodie mē ea
 linguas nō moueret nisi feruū hostile fugietes in sacris eius loas
 vitā de qua supbuūt iuemrent. An non ē illi romani xpi roie mses
 sti sunt. qbz pp xpm barbūi pepcerūt. Testant hec martirū loca & ba
 silice apostolorū. que illa uastatioe urbis ad se qfugietes suos alienosq;
 receperunt. Huiusq; cruet seuebat inimicū. ibi accipiebat limitē truo
 datoris furor. illa ducebatur amfiantibz hostibz. qbus et ex ipā loca
 pepcerant. nem eos i curerent q silēm miam non hēbant. Quib et
 si ipi alibi truces atq; hostili mōte seuebat postq; ad illa loca uēbat
 ubi fuerat mē dēū qd alibi belli iure licuisset tota feriendi reficiē
 bant i mantis. et captiuandū cupiditas frangebat. Sic euaserunt
 mlti. q nūc xam. tpribz detrahut. et mala que illa ciuitas ptulit xē
 mputat. bona uō que i eos ut buieret pp xpi honore facta sūt non
 mputat xpo nro s; fato suo. cum deberent poti siquid recte saperet
 illa que ab hostibz aspera & dura pessi sunt illi puidētie diuine tri
 buē que solet corruptos hōis mores bellis emendare atq; gterere.
 Itē q; ut i mōte diu iustaz atq; laudabiles tlibz afflictioibz exēere
 pbatāq; ul in meliora tñssere. ul in his ad huc tris pp usus alios detine
 illud uō qd eis ut abicūq; pp x nomen ul in locis xpi noi dicatissimis

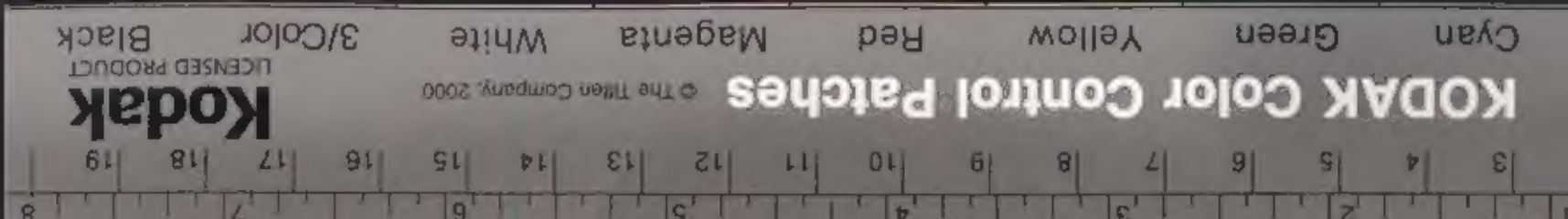

qd' quale sit iam i sequenti uolumine uidendum est :

Et bonos et malos deos esse quidam opinati sunt. Quicquid uero de diis meliora sentientes tantum eis honores laudisque tribuerunt ut nullum deorum malum credere auderent. Sed illi qui deos quosdam bonos quosdam malos esse dixerunt demones esse appellauerunt nomine deorum quicquid et deos si rarius nomine demonum. Ita ut ipsum Iouem quem uoluit esse regem ac principem ceterorum ab hominibus facerent demone nuncupatum. Hinc quod omnes deos non nisi bonos assunt et longe prestantiores eis hominibus quod prohibent bonum merito mouentur demonum factis. Quod negare non possunt ea que nullo modo ad dios quod omnes bonos uocant admitti posse. Estimantes differentiam inter deos et demones adhibere cogunt ut quicquid eis merito displicet in opibus uel affectibus prauis quibus uis sua manifestat occultum spiritum id credant esse demonum non deorum. Sed quod eisdem demonibus inter homines et deos ita medios constitutos putant tamquam nullus de hominibus miscetur ut hinc preferant desiderata inde referant impetrata. Atque hoc platonici philosophorum summi ac nobilissimi sentiunt cum quibus uelut et tellurioibus placuit exanimare quoniam utrum cultus plurimorum deorum profuerit ad consequendam uitam beatam que post mortem futura est. libro superiore quod summi quo pacto demones quolibet gaudet qualia boni boni et prudentes homines auferant et damnant. id est sacrilega facinorosa et flagitiosa non de quolibet hominibus sed de impiis diis ficta poetarum et magicarum artium scelerata pueritiam quod uolentia possint esse impiores et amidiiores diis bonis galiam homines bonos. Et hoc nulla ratione posse captum est. Prinde hic liber sicut in illi fine promissum disputatores quoniam debet de differentia quam uoluit esse non deorum inter se quos omnes bonos dicunt nec de differentia deorum et demonum quod illos ab hominibus longe lateque seungit istos inter homines et deos collocant si de differentia deorum et demonum. Quod ad partem pertinet quoniam.

A pud plerisque enim usitatum est dici alios bonos alios malos demones. Que siue sit et platonice siue quicquid summa nequeque eius est negligenda discussio. Ne quisque uelut demones bonos secundos sibi esse arbitretur per quos tamquam medios diis quos omnes bonos credit. cum galiam affectat et studet ut cum eis possit esse post mortem in rebus malignorum spirituum deceptus quod fallacia longe ab erret a uero deo cum quo solo et in quo solo et de quo solo anima humana id est rationalis et intellectualis beata est.

Que igitur est differentia demonum bonorum et malorum. quoniam quidem platonice. Apuleius de his uniuersali diffrens et tam multa loquens de aeris eorum corporibus de uirtutibus tacuit aior quibus essent predestinati si essent boni. Tacuit quoque beatitudinis causam in dictum uero in his tacere non potuit. quod sitiens eorum mentes qua rationales esse prohibuit non saltem imbuta minutaque uirtute.

II

Minuēta sūta ē q̄ rōne quodmō uti possit beatos
ēē omīs hoīes nelle. Q̄ aut sūt illi unde fiant dum
mortalū q̄nt infirmitas multē magnēq̄ ḡnōsīe
conatate sūt. i quibz p̄m sua studia ⁊ oīa ḡnerent.
quos ī medū adducē atq̄ cūfūtere et longū est et n̄
necēss. Si enī recolat qui hec legit quid ī libro ex
egerit octauo ī eligendis phīs. cūq̄bz hec de beata
vita que post mortē futura ē. q̄sno tractaret. utriū ad eam unū nō deo q̄
et effector est deorū an plibz dīs. religione sacris q̄ fruendo puenire possi
mus. Non et hic eadē repeti expectat. p̄tīm cū possit p̄legendo si forte
oblitus ē ad mīnuculāe mēōriaz. Elegim̄ eū platoicos oīz phōz mīto no
bili ssimos. p̄ea q̄ sape potuerūt licet īmortales ac rōnalez uel intellectua
lem hoīs anī māl n̄ p̄ncipato lumīe illi dei aquo et ipā a mūdus fūit ē
btām ēē nō posse. Itā illud qd omīs hoīes appenit. i. mītas btās quēq̄ isti
assēcuturū negant. q̄ non illi unī optō q̄ īmōutabilis deī puritate casti
amoris adhefuit. S̄z quā ipī quocq̄ sūne cedentes uanitati erroribz
p̄loz sūne ut aut apls. euāgēstēs ī cogitatoribz suis multos deos colendos
ita putauerūt. ul ita putari uoluerūt. ut quidaz eorū et demonibz diuinis ho
nores sacrorū ⁊ sacrificiorū deferendos ēē censerūt. quibz iam non parua
ex pte respondim̄. Tūc uidendū ac dissendū ē q̄ tūz deus donat ī mor
tales ac beati ī celestibz sedibz dīnatoribz p̄ncipatibz ḡstituti quos isti de
os ⁊ ex quibz quosdaz uel bonos demones ul nobiscū angelos notant. quō ac
clendi sūt uelle anobis religione pietateq̄ seruāi. hoc ē ut aptius dicā u
trū et sibi an tm̄ deo suo qm̄ et m̄ est placeat eis ut sacra frāq̄z. ⁊ sac̄ fac
mus. seu aliq̄ n̄ā seu nos ipōs religionis ritibz ḡsecrēz. Hic ē enī diui
nitati ul si exp̄ssius dicendū ē deitati debitus cultus. p̄ quē uno ūbo
siḡficandūz. Qm̄ ī satis ydoneū nō occūrit latīnū ḡto ūbi n̄ā ē ī sūuo
quid uelim dicē. latīz quippe m̄. ubicūq̄ scāz scriptāz pōitur ē. m̄ter
p̄tati sūt sūntutēz. S̄z ea sūnt que debet hoībz sūm quā p̄cepit Apl̄s suos
dn̄s suis s̄bditos ēē debere. alio noīe gr̄ce mūcipari solet. latīa nō sūm
ḡsuetudinē qua locuti sūt. qui nobis diuina eloquiā ḡciderūt. aut sēp.
aut tam fr̄q̄nter aut pene sēp ea dī sūntus. q̄ p̄met ad colendū deū.
P̄inde si tm̄ nō cultus ip̄e dicat. nō soli deo deberi uidet. dicim̄ ē
colere et hoīes. quos honōifica ul recordatōe ul p̄ncipia p̄ fr̄q̄ntēz. Nec
solū ea quibz religiosa hūilitate s̄bīcīm̄. s̄ q̄daz et q̄ s̄bīcta sūt nobis
phibent colī. Naz ex hoc uerbo ⁊ agricolē ⁊ colōnī ⁊ m̄cole uocant. Et
ipōs deos nō ob aliud appellant celestias. n̄ q̄ colant celū. nō utiq̄ ue
nerando. s̄ ībitando. ramq̄ quosdaz celī colonos. nō sicut appellant
colōnī q̄ ḡduos debent solo gēntali p̄ agriculturā s̄b dn̄o possor

Si fiat ut

XXII

ut prima etas tamq̃ primus dies sit ab adam usq̃ ad diluuiū. Secda
inde usq̃ ad abraham non equalitate temporum sed numero genera-
tionū. Deuas quippe habere repuntur. Hinc iam sicut Matheus e
uangelista determinat tres etates usq̃ ad xpi subsequitur aduentū.
que singule deus et quaterne g̃nationibz explicantur. ab abraham
usq̃ ad dauid una. altera inde usq̃ ad t̃smigrationē babilonie. Ter-
tia inde usq̃ ad xpi carnalem natiuitatem. f̃iunt itaq̃ omnes quinque.
Sexta nunc agitur. nullo g̃nationum numero metienda. Post hanc
tamq̃ indie septimo. requiescat deus. cum eundem diem septimū qd
nos erimus in se ipso deo faciet requiescere. de istis p̃no etatibus singu-
lis nunc diligenter longum ē disputare. Nec tamen septima erit sabba-
tum ñm. cuius finis non erit uespa. s̃ dñicus dies uelut octauus e-
ternus. qui xpi resurrectione sac̃atus est. eternam def̃is non soluz
spiritus uerum etiam corporis p̃figurans. Ibi uocabimur et uidebimus
uidebimus et amabim. Amabim et laudabim. Ecce qd erit in fine sine fi-
ne. Nam quis alius noster est finis. nisi puenire ad regnum cuius
nullus est finis. Videor michi ad regnū meritis huius operis ad-
muando domino reddidisse. Quibus p̃uim uel nimium est michi
noscent. Quibus autem sat est non michi sed deo mecum gratias et con-
gratulantes agant.

Aurelii augustini beatissimi de ciuitate dei Liber vigesimus
secundus et ultimus contra paganos feliciter explicat.

Gloria patri et filio et spiritui sancto. Sicut erat in principio
nunc et semper et in secula seculorum Amen

Walterus de valle Scripsit

Ex bibliotheca p̃st. r. non. mattheum de barresio.
facta Anno xpi. 1531.